

Nr 132.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tillämpning av civila tjänstepensionsreglementet å personal, uppförd å indragningsstat för domänverket; given Stockholms slott den 28 februari 1936.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDEÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anför efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet:

Jag anhåller härmed att få underställa Kungl. Maj:ts prövning fråga om civila tjänstepensionsreglementets tillämpning å tjänstemän, uppförda å indragningsstat för domänverket.

I anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 233 framlagda förslag an-Bihang till riksdagens protokoll 1936. 1 saml. Nr 132.

gående indragning av viss personal vid domänverket m. m. beslöt 1933 års riksdag (skr. nr 269), i enlighet med hemställan av sammansatta banko- och jordbruksutskottet (utl. nr 1), att från och med den 1 januari 1934 skulle till indragningsstat för domänverket utan tjänstgöringsskyldighet överflyttas följande antal ordinarie befattningshavare vid domänverket, nämligen 2 överjägmästare, 26 jägmästare, 3 skogstaxatorer, 2 överjägmästarassistenter, 2 kontorsbiträden och 122 kronojägare; med rätt för Kungl. Maj:t att, i enlighet med av chefen för jordbruksdepartementet till statsrådsprotokollet angivna riktlinjer för avskiljande av övertalig personal, meddela beslut i avseende å vilka befattningshavare, som skulle överflyttas å indragningsstat.

Enligt av riksdagen samtidigt fastställda grunder för avlöning m. m. åt personal å indragningsstat skulle sålunda å indragningsstat uppförd befattningshavare äga åtnjuta avlöning med belopp, som skulle hava vid överflyttningen till indragningsstat tillkommit honom med tillämpning av den före den 1 januari 1921 gällande lönestaten för domänverket — alltså enligt det äldre lönesystemet — samt pensionsrätt enligt för domänverket före nämnda dag gällande pensionsbestämmelser. Tillika förklarades dock, att befattningshavare, som omedelbart före överflyttningen till indragningsstat åtnjutit lön enligt det provisoriskt gällande avlöningsreglementet den 22 juni 1920 (nr 493) för tjänstemän vid domänverket, skulle, därest han före den 1 december 1933 anmält sig villig att, med avstående av honom eljest å indragningsstat tillkommande avlöningsförmåner, underkasta sig vissa närmare angivna föreskrifter, äga åtnjuta lön enligt nämnda provisoriska avlöningsreglemente — med iakttagande likväl av vissa särskilda bestämmelser i avseende å placeringen i lönegrupp — samt pension enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 323) med bestämmelser för ordinarie tjänstemän vid domänverket i fråga om rätt till pension m. m. med däri sedermera gjorda ändringar. De nyss åsyftade föreskrifter, som befattningshavaren hade att underkasta sig för att sist omförmälda nyare löne- och pensionsbestämmelser skulle bliva å honom tillämpliga, inneburo bland annat, att befattningshavaren, om han erhöle allmän eller enskild tjänst, stadigvarande uppdrag eller annan fast eller tillfällig arbetsanställning, skulle vara skyldig att för kalenderår, varunder summan av avlöningsförmånerna å indragningsstaten och inkomsten av den nya anställningen överstege den avlöning befattningshavaren omedelbart före överflyttning till indragningsstat åtnjutit, avstå två tredjedelar av det överskjutande beloppet, dock högst avlöningsförmånerna å indragningsstaten.

Anmälan, varom nu nämnts, verkställdes av samtliga å indragningsstat uppförda befattningshavare med undantag av en enda tjänsteman, nämligen kronojägaren E. J. Grafström. Beträffande dennes avlönings- och pensionsförhållanden har särskild proposition (nr 10) avlåtit till årets riksdag. Häri har hemställts, att Grafström må räknat från och med den 1 januari 1934 — under villkor, som gälla beträffande övriga i enlighet med beslut av 1933 års riksdag till indragningsstat överflyttade befattningshavare vid domänverket — åtnjuta lön enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1920 samt i

samband därmed berättigas åtnjuta pension enligt kungörelsen den 15 juni 1922 med däri sedermera gjorda ändringar. I enlighet med hemställan av jordbruksutskottet (utl. nr 4) har riksdagen bifallit sistnämnda proposition (riksd. skr. nr 20).

Enligt beslut vid 1934 års riksdag hava, på enahanda villkor som nyss angivits, från och med den 1 januari 1935 till indragningsstat för domänverket överflyttats ytterligare en ordinarie skogsskolföreståndare och en ordinarie skogsrättare.

Vid tiden för statsmakternas nu omförmälda beslut om överförande å indragningsstat av viss personal vid domänverket gällde för domänverkets befattningshavare i allmänhet förenämnda avlöningsreglemente den 22 juni 1920. Detta reglemente, vilket antagits att lända till efter rättelse för allenast ett år i sänder, bygger på de principer, som innefattas i lönebestämmelserna för kommunikationsverken och andra s. k. nyreglerade verk. Reglementet innehåller i 33 § föreskrift om skyldighet för befattningshavare, å vilken reglementet äger tillämpning, att underkasta sig ändrade bestämmelser i fråga om pension. I pensionshänseende gällde vid nämnda tid för domänverkets befattningshavare 1907 års civila pensionslag ävensom förberörda kungörelse den 15 juni 1922 (nr 323) med däri sedermera gjorda ändringar. Jämväl i 4 § sistnämnda kungörelse finnes intagen en erinran om tjänstemans skyldighet att underkasta sig de ändrade bestämmelser, som kunna varda utfärdade i fråga om pension.

I proposition nr 222 till 1934 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till reglemente angående tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen (civila tjänstepensionsreglementet). Beträffande domänverkets pensionsförhållanden anförde jag därvid till statsrådsprotokollet — efter framhållande att de nya pensionsbestämmelserna måste begränsas till att avse de förvaltningsgrenar, vid vilka lönereglering dittills blivit genomförd enligt principerna i kommunikationsverkens lönesystem — bland annat följande:

Beträffande befattningshavare vid domänverket gäller för närvarande allenast ett provisoriskt avlöningsreglemente av den 22 juni 1920 (nr 493). I proposition till 1934 års riksdag (nr 148) har emellertid Kungl. Maj:t framlagt förslag angående omorganisation av domänverket och därvid även upptagit förslag till nytt avlöningsreglemente för domänverkets befattningshavare. Då såväl nuvarande avlöningsbestämmelser för domänverket som nämnda reglementsförslag bygga på samma huvudgrunder som kommunikationsverkens avlöningsreglemente, bör tjänstepensionsreglementets tillämpningsområde självfallet omfatta jämväl domänverkets befattningshavare.

Vad jag sålunda anförde föranledde icke någon erinran från vederbörande utskotts eller riksdagens sida.

Sedan riksdagen meddelat beslut i förenämnda frågor rörande ändrade avlöningsbestämmelser för domänverkets befattningshavare och rörande tjänstepension för tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen, utfärdade

Kungl. Maj:t dels den 15 juni 1934 avlöningsreglemente för tjänstemän vid domänverket (nr 303) och dels den 30 juni 1934 civilt tjänstepensionsreglemente (nr 442).

Enligt 1 § civila tjänstepensionsreglementet skall reglementet äga tillämpning å ordinarie befattningshavare, underkastade vissa angivna avlöningsreglementen. Bland dessa reglementen upptogs vid tjänstepensionsreglementets utfärdande endast det nya avlöningsreglementet den 15 juni 1934 (nr 303) för tjänstemän vid domänverket men däremot icke det provisoriska avlöningsreglementet av den 22 juni 1920 (nr 493).

Då, såsom av den föregående redogörelsen framgår, de å indragningsstat överförda befattningshavarna — bortsett från en enda tjänsteman, vilken uppburit lön enligt före den 1 januari 1921 gällande lönestat — åtnjuta lön enligt 1920 års reglemente, hava dessa befattningshavare sålunda icke blivit underkastade civila tjänstepensionsreglementets bestämmelser, utan för dem gälla alltså 1907 års civila pensionlag ävensom kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 323) med bestämmelser för ordinarie tjänstemän vid domänverket i fråga om rätt till pension m. m. med däri sedermera gjorda ändringar. Såsom en följd härav har bland annat den sänkning av pensionsåldern, som civila tjänstepensionsreglementets bestämmelser medfört för de befattningshavare vid domänverket, å vilka 1934 års avlöningsreglemente äger tillämpning, icke kommit att få avseende å den å indragningsstat uppförda personalen. De i tjänstepensionsreglementet meddelade föreskrifterna i fråga om pensionsålder för domänverkets personal innebära en nedsättning i tidigare gällande pensionsålder från 65 till 63 år för överjägmästare, jägmästare (med undantag av jägmästare, som tjänstgör i domänstyrelsen), skogsskolföreståndare och skogstaxator samt från 65 till 60 år för skogsrättare och kronojägare. För kontorsbiträden har tidigare pensionsålder, 60 år, bibehållits oförändrad.

Under framhållande att den till indragningsstat överförda personalen vid domänverket på grund av nyss angivna omständigheter i avseende å pensionsålder kommit i ett gynnsammare läge än den i tjänst kvarstående personalen, har *domänstyrelsen* i skrivelse den 22 maj 1935 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utfärda föreskrift i syfte att civila tjänstepensionsreglementets bestämmelser skulle bliva tillämpliga jämväl å förstnämnda personal. Domänstyrelsen har därvid erinrat om det i 1920 års avlöningsreglemente intagna stadgandet om befattningshavares skyldighet att underkasta sig ändrade bestämmelser i fråga om pension.

Statskontoret har i utlåtande den 6 juli 1935 likaledes erinrat om skyldigheten för tjänsteman, å vilken 1920 års avlöningsreglemente för domänverket äger tillämpning, att underkasta sig ändrade pensionsbestämmelser samt i anslutning därtill anfört, att någon tvekan icke syntes ämbetsverket råda därom, att jämväl för befattningshavarna å indragningsstat dylik skyldighet föreläge. Ehuru departementschefens i propositionen nr 222 till 1934 års riksdag gjorda uttalande rörande civila tjänstepensionsreglementets tillämp-

lighet å domänverkets befattningshavare närmast syntes giva vid handen, att avsikten varit, att tjänstepensionsreglementet skulle omfatta jämväl dessa befattningshavare, ville det likväl, med hänsyn till att detta icke kommit till uttryck i reglementet, synas statskontoret, att det av domänstyrelsen väckta förslaget vore av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning.

I särskilda till Kungl. Maj:t ställda skrifter hava *Föreningen ordinarie jägmästare på indragningsstat* och *Sveriges kronojägareförbund* anhållit, att den av domänstyrelsen gjorda framställningen icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd, och till stöd härför anfört i huvudsak följande:

Genom de bestämmelser, som i samband med överförandet till indragningsstat av nu ifrågavarande befattningshavare meddelats därom, att befattningshavarna skulle — efter uppfyllandet av visst föreskrivet villkor — äga åtnjuta lön enligt 1920 års avlösningsreglemente samt pension enligt kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 323) med däri sedermera gjorda ändringar, måste befattningshavarna anses hava tillförsäkrats rätt att för alltid bibehållas vid då för dem gällande pensionsålder. Med en dylik rätt hade befattningshavarna också räknat vid bedömandet av villkoren för överföringen till indragningsstat. En ändring härutinnan vore att betrakta såsom ett ryggande av ett avtal i allmänhet. Det vore även att märka, att de å indragningsstat uppförda tjänstemännen icke kommit i åtnjutande av de förbättringar i lönehänseende, som för den i tjänst kvarvarande personalen följt av genomförandet av 1934 års avlösningsreglemente för domänverket. De skäl, som anförts till stöd för den genom civila tjänstepensionsreglementet vidtagna sänkningen av pensionsåldern, kunde icke heller anses äga giltighet i avseende å personal å indragningsstat.

I förnyat utlåtande i ärendet av den 2 september 1935 har *domänstyrelsen* i anledning av de erinringar mot styrelsens föreliggande framställning, som gjorts i nyss återgivna skrifter, anfört följande:

I propositionen nr 233 till 1933 års riksdag angående indragning av personal vid domänverket uttalade föredragande departementschefen å sid. 25 bl. a., att befattningshavarna borde beredas tillfälle anmäla sina önskingar i fråga om överflyttandet å indragningsstat samt att domänstyrelsen vid upprättandet av förslag härom borde tillmötesgå personalens önskemål i den mån så funnes vara med verkets intressen förenligt. Sedan styrelsen under beaktande härav avgivit nämnda förslag och detsamma av Kungl. Maj:t fastställts, erhöles de till indragningsstat överförda tjänstemännen tillfälle inkomma med anmälan, huruvida de på av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda villkor vore villiga underkasta sig bestämmelserna i det provisoriska avlösningsreglementet den 22 juni 1920 för tjänstemän vid domänverket. Ehuru sistnämnda reglemente — i likhet med 4 § i kungörelsen den 15 juni 1922 med bestämmelser för ordinarie tjänstemän vid domänverket i fråga om rätt till pension m. m. — i motsats till förut gällande föreskrifter innebär skyldighet för vederbörande att vidkännas eventuella förändringar i fråga om pension, vilket enligt styrelsens mening även måste anses innefatta ändringar beträffande pensionsåldern, förklarade inom föreskriven tid samtliga berörda tjänstemän, med undantag av en kronojägare, vilken sedermera hos Kungl. Maj:t anhållit därom, som sin önskan att bli underkastade bestämmelserna i nyss-sagda provisoriska avlösningsreglemente. Den av styrelsen ifrågasatta utvidgningen av civila tjänstepensionsreglementets tillämpningsområde till nu ifrågavarande befattningshavare betyder således endast en reglering av vissa för-

hållanden inom ramen för det avlöningsreglemente, vederbörande frivilligt underkastat sig, och kan givetvis lika litet som en sänkning av pensionsåldern för tjänstemän å aktiv stat betecknas som »ett ryggsamt av ett avtal i allmänhet».

Vad beträffar det av Föreningen ordinarie jägmästare å indragningsstat gjorda jämförelsen mellan löneförmånerna före och efter sista löneregleringen, föranleder den, såsom liggande på sidan om själva sakfrågan, intet annat styrelsens uttalande än att, i den mån svårskötthetsmomentet inom förutvarande revir varit särskilt framträdande, ortgruppen härav påverkats, vilket i sin tur haft ett visst inflytande på storleken av lönen å indragningsstat.

Under åberopande av det sålunda anförda har domänstyrelsen vidhållit sin i skrivelsen den 22 maj 1935 intagna ståndpunkt.

Departements-
chefen.

Av det förut återgivna uttalande, som i propositionen nr 222 till 1934 års riksdag gjordes rörande pensionsförhållandena för domänverkets personal, torde framgå, att avsikten vid framläggande av förslaget till civilt tjänstepensionsreglemente var, att detta reglemente skulle vinna tillämpning å befattningshavare vid domänverket, oavsett om 1920 års provisoriska avlöningsreglemente fortfarande komme att bli gällande eller detsamma komme att ersättas av det nya avlöningsreglemente, varom förslag underställts samma års riksdag. Uttalandet utgick emellertid närmast från den förutsättningen, att för personal i allmänhet vid domänverket skulle komma att gälla antingen ett nytt definitivt avlöningsreglemente eller det provisoriska avlöningsreglementet av år 1920. Uppmärksamheten var sålunda icke fäst därå, att även om ett nytt avlöningsreglemente bleve antaget, detta icke vore avsett att tillämpas å samtliga nyreglerade befattningar vid domänverket. På grund härav kom det för personal, uppförd å indragningsstat, även i fortsättningen gällande avlöningsreglementet av år 1920 icke att i civila tjänstepensionsreglementet upptagas bland de avlöningsförfattningar, vilkas tillämpningsområde bestämmer omfattningen av civila tjänstepensionsreglementets giltighet. Följden härav har blivit, bland annat, att den sänkning av pensionsåldern, varom stadgas i civila tjänstepensionsreglementet, icke kommit att beröra den å indragningsstat uppförda personalen. Då detta förhållande icke kan anses tillfredsställande och, såsom nyss erinrats, en dylik särställning för personalen å indragningsstat icke varit av statsmakterna avsedd, förordar jag i enlighet med domänstyrelsens framställning, att föreskrift meddelas i syfte att civila tjänstepensionsreglementets bestämmelser bli tillämpliga jämväl å sistnämnda personal. Gentemot vad Föreningen ordinarie jägmästare på indragningsstat och Sveriges kronojägareförbund i sina erinringar mot domänstyrelsens förslag anført må allenast framhållas att, såsom jämväl framgår av det föregående, såväl 1920 års avlöningsreglemente för domänverkets tjänstemän som kungörelsen den 15 juni 1922 (nr 323) med pensionsbestämmelser för dessa tjänstemän — vilka författningar redan före överförandet till indragningsstat voro gällande för ifrågavarande befattningshavare — innehålla stadganden om skyldighet för befattningshavarna att underkasta sig

ändrade bestämmelser i fråga om pension. Den omständigheten, att vederbörande befattningshavare genom de i samband med överförandet å indragningsstat meddelade föreskrifterna endast på vissa villkor berättigades att fortfarande åtnjuta lön och pension enligt nyssnämnda reglemente respektive kungörelse, kan icke rimligen anses inneburi befattningshavarnas fritagande för framtiden från den skyldighet att underkasta sig ändrade pensionsbestämmelser, som sålunda dittills varit för dem gällande. Hinder ur nu angivna synpunkt synes mig alltså icke föreligga för vidtagande av den föreslagna åtgärden. Jag vill härvid även erinra, att en sänkning av pensionsåldern för nu ifrågavarande personal i enlighet med reglerna i civila tjänstepensionsreglementet icke kan — med hänsyn till den sänkning av för hel pension erforderligt antal tjänstår, som ägt rum genom reglementet — medföra någon minskning i pensionens storlek. Tvärtom kan tillämpningen av civila tjänstepensionsreglementet trots sänkningen av pensionsåldern medföra rätt till högre pension, nämligen i de fall, då vederbörande icke kan åberopa för hel pension erforderligt antal tjänstår samt tillika, såsom fallet är med exempelvis jägmästarna, civila tjänstepensionsreglementets tillämpning medför mindre sänkning av pensionsåldern (från 65 till 63 år) än av tjänståldern för hel pension (från 35 till 30 år).

Med avseende å tillämpningen av civila tjänstepensionsreglementets bestämmelser å de på indragningsstat uppförda befattningarna såsom överjägmästarassistent må erinras, att någon tjänst med denna benämning ej finnes upptagen i nu gällande personalförteckning för domänverket och sålunda ej heller i tjänstepensionsreglementets Bilaga B. Med hänsyn härtill torde erfordras särskild föreskrift om pensionsåldern för ifrågavarande befattning. Densamma torde i förevarande hänseende böra likställas med den å nu gällande personalförteckning befintliga, i lönehänseende likställda befattningen »assistent», för vilken gäller en pensionsålder av 60 år.

Den förordade utsträckningen av civila tjänstepensionsreglementets tillämpningsområde till att omfatta även den å indragningsstat uppförda personalen vid domänverket synes, för att giva befattningshavarna nödigt rådrum att anpassa sig efter de förändrade avgångstiderna, böra lända till efter rättelse först från och med den 1 juli 1937. De nya bestämmelserna torde sålunda icke böra avse befattningshavare, som avgått eller avgå före sistnämnda dag men efter civila tjänstepensionsreglementets ikraftträdande.

I syfte att för äldre befattningshavare åstadkomma en mjukare övergång till de nya föreskrifterna i fråga om pensionsålder torde vidare för nu ifrågavarande personal böra meddelas övergångsbestämmelser av enahanda innebörd som de, vilka genom föreskrifterna i punkten 3 av övergångsstadgandena till civila tjänstepensionsreglementet fastställts beträffande personal, som i och med reglementets ikraftträdande den 1 juli 1935 blivit underkastad reglementet. Beträffande innebörden av dessa övergångsstadganden tillåter jag mig hänvisa till bankoutsrottets utlåtande (nr 60, sid. 29) i anledning av förenämnda proposition nr 222 till 1934 års riksdag. Med hänsyn till skillnaden i tid mellan ikraftträdandet å ena sidan av nu ifrågasatta bestämmelser och å andra sidan av civila tjänstepensionsreglementet torde emellertid en förskjut-

ning framåt med två år böra ske beträffande de i första—fjärde styckena av punkten 3 i nyssnämnda övergångsstadganden angivna tidrymder, inom vilka avgångsskyldighet för befattningshavaren enligt reglementets huvudstadganden skall föreligga, för att den i vederbörande stycke omförmälda framflyttningen av pensionsåldern skall kunna tillämpas.

Vad nu förordats skulle innebära, att för överjägmästare, jägmästare, skogsskolföreståndare och skogstaxator, som enligt reglementets huvudstadganden blir avgångsskyldig under tiden 1 juli 1937—30 juni 1940, skulle övergångsvis gälla en pensionsålder av 64 år. För överjägmästarassistent, skogsrättare och kronojägare skulle övergångsvis gälla följande pensionsåldrar, nämligen 64 år om avgångsskyldighet enligt reglementets huvudstadganden inträder under tiden 1 juli 1937—30 juni 1940, 63 år vid avgångsskyldighet enligt huvudstadgandena under tiden 1 juli 1940—30 juni 1941, 62 år vid avgångsskyldighet under tiden 1 juli 1941—30 juni 1942 och 61 år vid avgångsskyldighet under tiden 1 juli 1942—30 juni 1943.

Då här är fråga om personal, som för åtnjutande av lön å indragningsstat icke är pliktig fullgöra någon tjänstgöring, synes det icke vara påkallat att såsom villkor för åtnjutande av nyss omförmälda framflyttning av pensionsåldern stadga skyldighet för befattningshavaren att verkställa sådan anmälan om sin önskan härutinnan, varom förmäles i femte stycket av punkten 3 i övergångsstadgandena till civila tjänstepensionsreglementet.

Vad av mig nu föreslagits bör givetvis hava avseende även å den förut omförmälda kronojägaren Grafström, därest denne begagnar sig av de å honom genom förenämnda proposition nr 10 till årets riksdag utverkade förmånerna.

Den föreliggande frågan torde, såsom statskontoret framhållit, vara av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning. Sedan riksdagen fattat beslut i ärendet, torde Kungl. Maj:t böra utfärda erforderliga bestämmelser, vilka böra erhålla formen av särskilda från reglementet fristående föreskrifter.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag här förordat, utfärda föreskrifter i fråga om tillämpning å personal, uppförd å indragningsstat för domänverket, av bestämmelserna i civila tjänstepensionsreglementet m. m.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Bernt Nilsson.